

Gubcsi Lajos

**A Karthauzi Névtelen országa -
1524**

Nincs pénz a hazára

13 ördögi év, 11. kötet

Gubcsi Lajos

A Karthauzi Névtelen országa - 1524

Nincs pénz a hazára

13 ördögi év, 11. kötet

Kiadja a G Marketing & Média Kft., Budapest 2024

Copy right Gubcsi Lajos PhD

II. Lajosról

„Ante diem natus,
anta diem barbatus,
ante diem uxoratus,
ante diem mortuus.
Idő előtt született,
idő előtt szakállasodot,
idő előtt házasodott,
idő előtt lett halott”

(részlet Cserei Mihály Históriájából)

1514 véres polgárháborújával, a Dózsa-felkeléssel és leverésével indult 2014-ben a 13 részes történelmi kisregény sorozatom, a máglyával, melyen elégett Magyarország egy része. Nem csak Dózsa, hanem a béke. S „A máglyától Mohácsig” alcímet viselő sorozat 13 évére minden egyes kötetben éppen 500 évvel később emlékezem vissza. Elvem e sorozatban a historikus hűség és az irodalmi ihletettség kettőse. Pontosság és élvezhető, olvasható történelemírás. „13 ördögi év” című bevezető könyvemben az alábbi megállapításokkal jellemeztem 1524-et, idézem:

„Magyarország szellemi állapota nem Mátyás király hagyományait követte. Az ország ugyan továbbra is Európa jelentős állama volt, de királyi udvarának szegénysége nem tett lehetővé komoly szellemi életet. Ráadásul a királyi család, s a római katolikus egyházhoz oly erősen tapadó Habsburgok erősödő hatása egyelőre az ország határain kívül rekesztette a reformációt, a szabadság új szellemét. A nádor vagy Werbőczy parancsaira éveken át üldözték az új írásokat, könyveket, azok terjesztőit kínoztatták. Csak Luther tanai kihirdetése után 5 évvel merészkednek ki az első magyar diákok Wittenbergbe. Az 1523-as országgyűlés határozatban mondja ki, hogy a lutheránusokat fő- és jószágvesztésre kell ítélni.

Ha nem is átfogóan és egységesen, de megjelennek az első magyarul írott szellemi források is. Apáti Ferenc Bécsben adja ki versét a főurak török elleni gyávaságáról, a papság bűnös életmódjáról, a Mohács előtti Magyarország romlott állapotáról. Néhány évvel előtte a domonkos szerzetesek jelentették meg a Sándor-kódexet. Szórványosan, de mégis megérkeztek a lutheri reformáció első hívei, főleg a németek lakta te-

rületeken, Budán, Sopronban, Körmöcbányán. Már olvasható nyomtatásban Taurinus gyulafehérvári helynök könyve a Dózsa-háborúról (természetesen Bakócz Tamás bíboros dicsőítésével). És elkészült, nyomtatásra vár a Jordánszky-kódex, egy igen terjedelmes magyar nyelvű Biblia kézirat.

Ebbe a sorba illeszkedik a Veszprém megyei Lövöldön található kolostor kiemelkedő szellemi teljesítménye. Egy máig ismeretlen szerzetes, a Karthauzi Névtelen magyar nyelven összegyűjti, és az ún. Érdy-kódexben összegzi a kor magyar nyelvű prédikációit, legendáit, a Szent Istvánról szóló éneket. A magyar nyelvű kolostori irodalom legjelentősebb korabeli műve ez. De a képhez tartozik az is, hogy Magyarország egyik nyugati városában megégetnek egy Wittenbergből érkezett igehirdetőt. Ugyanez lesz a sorsa a lutheránus könyveknek az ország minden részében, a szászok lakta erdélyi városokban.

Eközben Magyarország készül – nem tudja, mi vár rá, de készül rá. Úgy, ahogyan ez egy Jagelló-királytól kitelik. A kincstár bevétele 190 000 ezer arany, kiadása 240 000, s ebből nem futhatja a haderőre. A német birodalmi gyűlés 10 000 fős sereget ígér – ennek sorsa a többiéhez lesz hasonló. A királyi tanács, az országgyűlés fel sem fogja, hogy a török folyamatosan erősíti pozícióit délen. Megkezdődik Klissza – akkor még sikertelen – ostroma. A törökök többször is megpróbálják elfoglalni Szörény várát, s ez szeptemberben sikerül is Bali bégnek, aki Nándorfehérvár elfoglalása óta a térség legfontosabb török parancsnoka.

A magyar rendek és a király azonban nem ezzel vannak elfoglalva. Újra kancellárt kell választani: a régi, elbocsátott nádort, Báthorit mégis vissza kell tenni a helyére, s újra és újra a török háborúról kell tanácskozni – kiterjesztve ezt a Jagellók

osztrák és lengyel rokonaira, Ferdinánd főhercegre és Zsigmond királyra is, akik látják a király erőfeszítéseinek gyengeségét, a védekezés hiányait – de akik ennél többet nem kívánnak tenni. Pedig a magyar király – elvileg – esetleg másként is dönthetne. Világossá válik ugyanis, hogy a szultánnak nem Magyarország a végcélja. HA Lajos vállalná, hogy bizonyos adót fizetne a szultánnak, és hagyná, hogy a török csapatok horvát területeken szabadon vonulhassanak fel az osztrák örökös tartományok és Bécs ellen, akkor Magyarországot nem támadná meg. Ferdinánd és Zsigmond természetesen minden ígéretet megad a hűséges rokon Lajosnak, hogy ne ez történjen. Nem sokkal később aztán Zsigmond lengyel király különbékét köt a szultánnal, Ferdinánd pedig távolról nézi Mohácsot – ők kevésbé voltak jó rokonok a döntő pillanatban.”

Úton vagyunk a máglyától Mohácsig, s senki nem sejtheti, hogy történelmi mércével mérve már csak percek vannak hátra Magyarország függetlenségéből. A Habsburg-ház mohó vágya Magyarországra, a szultán világhódító megszállottsága, a marakodó magyar rendek, a tehetségtelenek kompromisszumaként a Jagelló-ház gyerekéből megtett cseh és a magyar király - s egy háborúra alkalmatlanná tett közép-európai hatalom lassan a porba hull, miközben a világ éppen kiterjeszti határait és Európa meghódítja az egész földkerekséget. Földbe gázolt jobbágyok, szerepét tévesztett fő- és köznemesség, fejletlen városok, ürességtől kongó kincstár, kiürülő végvárak. Sötét kép, amely természetesen akkor rózsaszínnel látszott Budán. A hatalom felelőssége, hogy saját javát szentesíti-e csupán, vagy felismeri országa távlati érdekeit. Az uralkodás önző mómora ebben nem segít neki.

Kié Buda?

-Felség, követeink megérkeztek Nürnbergbe, a birodalmi gyűlésre. Gosztonyi János erdélyi püspök és Sárkány Ambrus, a külön királyi megbízott jelentették, hogy újra előterjesztették a német választófejedelmeknek a magyar királyság kérését: 10000 zsoldos katonát a magyar határok védelmére, azonnal, birodalmi finanszírozással, évekre előre. - A betegeskedő Szatmári György fő- és titkos kancellár, esztergomi érsek szomorúan legyintett. - Bár a jelentés bizakodó, minden évben ugyanez ismétlődik, felség. Ígéret ígéret hátán, zsoldos katona egy szál se.

-Ha mindez hiába, akkor miért foglalkozunk vele, főkancellár úr? - Lajos felnevetett. - Vannak ennél érdekesebb híreim is. Feleségem, Mária jelezte, hogy egy, a bátyjától, V. Károlytól kapott levélben az áll: az európai udvarokban angyali jószágú ifjúként emlegetnek. Lehet ennél méltóbb elismerés?

Az öreg érsek hallgatott. Kínosan érezte magát. Tudta, hogy eljött a pillanat, amikor színt kell vallania. Még az év első napjaiban megkérte Lajos öt és a kancelláriát, hogy minden lehetséges úton gyűjtsék össze, milyen véleményeket írnak a követek Budáról megbízó uraiknak, illetve milyen titkos üzeneteket váltanak egymás között az európai udvarok a fiatal magyar királyról, akinek jelentősége igen nagyra nőtt a török fenyegettség erősödése, Szulejmán ismertté vált európai tervei óta. Hiszen azt tudja mindenki a kontinensen, hogy ha Isztambul megindul, az vagy a Földközi-tengeren - végső soron Róma, Velence és más itáliai városok, és persze V. Károly spanyol király ellen - történhet. Avagy ha nem, akkor a Balkánon keresztül Magyarország vagy az osztrák örökös tartományok el-

len. És most Lajos azzal foglalkozik, szeretik-e őt eléggé az uralkodó körök Európában... A szeretet nem élesíti a szabályát, gondolta az érsek, s a súlyos hallgatás után megszólalt:

-Tudom, felség, és összegyűjtöttem, amit kért. Hamarosan vége a télnek, megpezsduült az élet... járják útjukat az üzenetek, értékelések, haditervek.

-Ki vele, érsek úr! S ne feledkezzen meg a saját véleményéről sem! - A király kacéran nézett legfontosabb alattvalójára. Nem is tudta, ki hiányozna jobban: a nádor vagy a kancellár-érsek. Báthori István nádort meneszteni kényszerült, ki tudja, hogyan lehet lenyeletni a közrenddel ismét. Ő uralkodó, nem foglalkozhat kormányzati ügyekkel. Nem is ért azokhoz, le is nézi őket. Ha kell, aláírja az előterjesztéseket, de nem az ő dolga az adók behajtása, a királyi várak visszavétele a zálogból, vagy a délvidéki várkatonák ellátása zsolddal. Ő korona, nem jogrend. Istentől kapott szentsége felülírja a napi teendőket. Milyen jó, hogy itt van neki Habsburg Mária. Nagyot szoktak nevetni, amikor megkapják a hírt Bécsből Lajos nővérétől, Annától, hogy férje, Ferdinánd Habsburg főherceg, az örökös tartományok ura azzal foglalkozik a királyi tanácsban - feleségével, Annával együtt -, hogy megerősítsék a bécsi vár főkapuját, vagy engedményt tegyenek a karinthiai kereskedőknek... Nevetséges! A király szentség, nem karmester - így tanulta Lajos az apjától is, Brandenburgi Györgytől is. Mária pedig a főangyal. S teste oly adakozó...! Milyen szerencse, hogy mire Mária megérkezett Budára tényleges hitvesként, oly sok udvarhölgy tanította (meg) Lajost az örömszerzés és az örömfalás fortélyaira. Most aztán tényleg tud újdonságot mutatni Máriának minden alkalommal. Ha pedig kifogy e tudás, na-

ponta pótolhatja ismereteit, annyian állnak rendelkezésére a jól bevált körből és módszerekkel. Istenem, de fenséges dolog királynak lenni.

-Felség, ha szépet hall most majd az idézetekben, az adjon erőt önnek. S ha kemény szavakat is olvasok, lássa meg abban is az erényt: a bajból is lehet tanulni. S felség. Ne hunyja be a szemét. Az az örökös dicséret, amit a magyar főuraktól hall, sokszor álnokság csupán. Saját érdekeiket szolgálják. Céljuk ugyanaz, amit Mátyás trónra kerülése miatt és alatt elveszítettek: ki-ki az ura lehessen saját kis birodalmának. S hogy ez anarchia, felség, ki tagadhatná? Csak elnyomjuk a hízélgéssel, hogy egységnek látsszon. Én is ezt teszem, felség, senki sem maradhat ki, mert az kegyvesztett lesz. Mi mindnyájan a korona méltóságából élünk, védő erejéből - ezért a királyt szolgáljuk.

Nagyot nézett Lajos. Éppen az ő titkos kancellárja, a napi kormányzás fő ura beszél ilyen nyíltan, s saját magáról is? Az ifjú királyt elkerülte a hír, amit sok mindenki más tudott már: Szatmári érsek urat súlyos betegség kínozza, s készül teremtőjéhez. Számadása ezért ilyen szokatlanul nyílt.

-Felség, tehát a jelentések önről. Kérem türelmét. Vincenzo Guidoto velencei követ a dózsénak ezt írta, ő maga adta át nekem a másolatot: „Lajos, Magyarország felséges királya... nyúlánk, kortársainál magasabb, széles vállú, szép testű, de nem olyan szép arcú, jóságos szemű, orra, ajka és többi arcvonása meglehetősen erős. Jól fejlett, erőteljes, minden fáradásra alkalmas, igen kiváló a fegyverhordozásban, az ő sajátos lovagjátékukban, vadászaton is a legjobb, nem fél a hidegtől, sem melegtől. Szereti a nyilat, a kézíjat, a puskát és hasonló dolgokat, melyeket használ is. Amikor szabad ideje van, gyö-

nyörködik a zenében és főként a zenejátszásban, jó felfogása van, és emberséges mindenkivel, sohasem bánkódik, mindig vidám, bőkezű, minden tanulmányra alkalmas. Gyönyörködteti a saját kezű faragás és más, hasonló munkák. Beszéli a magyar, cseh, lengyel, latin és német nyelvet, ért valamit olaszul, és néhány szót beszél is. Őfelsége szeret mindenkit, és nem tud haragudni vagy megsérteni bárkit is, nem kíván semmit másoktól, nem tud senkitől semmit megtagadni, nagylelkű, jámbor, mindennap misét hallgat, ünnepnapkor prédikáción és zenés misén van jelen. Nem igyekszik a dolgok mélyére hatolni, még kevésbé, mint a többi fejedelmek, mert nem szoktatták hozzá. A királyi tanácsban nem törődik a tárgyalással, hanem tanácsosai és legfőképpen az esztergomi érsek szavára hallgat.”

-Érsek úr, jutalmazzuk meg a követet e szép szavakért!

-Dehogy tegyük, felség. Mert lesz kevésbé kellemes sor is, s ott sem róhatunk ki büntetést... A velencei követ urak értik a dícséret jelentőségét, s vetélkednek is ebben. A másik diplomatájuk, Massaro szerint ön „áhitatos, kegyes, jósággal teljes, nem lobban haragra, de nem is bosszúálló, mindenkör megbocsát, és az őt érő csapásokon keveset töpreng.”

-Hát akkor jutalmazzuk meg Francesco Massaro követ urat is azonnal - nevetett fel a király.

-Felség, azt hiszem, ezt megbánná. Mert míg önről e szavakat írta, közölt mást is uraival, nehéz szívvel idézem, de a tényt ne hallgassuk el. Szóval így írt rólunk - s ezt természetesen nem tőle tudjuk, hanem velencei képviselőink jelezték vissza: „A magyarok általában a világ legrosszabb fajtája. Nem szeretnek és nem becsülnék egyetlen nemzetet sem a világon, és egymást sem szeretik. Mindenki a maga kényelmére gon-

dol, lopják a közt, és kevesen törődnek vele. Egymás között olyan titkos gyűlöletet és ellenségeskedést táplálnak, hogy szinte hihetetlen. Ennek ellenére minden nap felváltva együtt esznek, és testvéreknek hinné őket az ember. Nincs semmi engedelmesség közöttük, büszkék és arrogánsak, s nem tudnak sem uralkodni, sem kormányozni, és tanácsot sem fogadnak el olyantól, aki ért hozzá. Mindig dicsekednek saját dolgaikkal, azonnal készek bármit megfogadni, de igen késedelmesek a végrehajtásban. Kevés dologgal foglalkoznak, kivéve a dőzsölést és a köz meglopását. Ebben nagyon serények. Az urak az okai minden bajnak. A nemesek, akiknek száma 43 ezer, tartják a kezükben az állami hatalmat, azonban mindig viszálykodnak egymással, és ravaszsággal, tettetéssel és csalással járnak el.”

-Gyalázat! Ha én ilyent hallok országunkról, százszor inkább vagyok és leszek magyar a sértettség miatt. A megvesztegetés világbirodalma, a velencei kalmárság merészel így nyilatkozni rólunk?

-Köszönjük önnek, felség.

-Miért van, hogy engem dicsérnek, az országomat meg gyalázzák? A minap kaptam Máriától egy hírt - ő pedig testvérétől, Károlytól -, hogy Rotterdami Erasmus azt nyilatkozta rólam, rólunk barátjának és egyben az én tanító mesteremnek, Piso Jakabnak: „Inkább örvendezem a legkegyelmesebb herceg tanítójának, mint országának.” Lehetek jó és okos, ha az országomat bántják?

-Talán ez az a pillanat, amikor előhozakodhatok más bírálatokkal is, felség. Mert miközben dicsér, vádol is az itáliai követ. Azt állítja, hogy túlságosan elhisz mindent felség a környezetének, a tanácsadóknak, hogy nem állhatatos abban, hogy minden fontos ügynek a végére járjon, és hogy túl sok időt enged a szórakozásnak. Elfogtunk egy belső levelezést,

valószínűleg valamelyik európai udvarba szánták ezt is üzenetként. Eszerint „gyermekkorától fogva mindig gyakorolta a lányokkal való feslettségét, mert azok a lator udvari emberei inkább rosszra tanították, mint jóra, amit én gyakran láttam.”

-Aha, lebukott a jó öreg Szerémségi György, a derék atyafi. Mert azt hiszi, nem jelentették nekem Mária udvarhölgyei nevetve, hogy a jó pap miket ír rólam saját feljegyzéseiben, melyhez többen is hozzáfértek? -Lajos nevetett amúgy istenigazából. Aztán elkomorodott. -Ha Szerémségi uram így beszél, akkor ugyanezt gondolja Tomori Pál is... ők ketten mindent megbeszélnek. Szegény Tomori! Nem hiszem, hogy a hadszíntéren ugyanúgy megőrzi szüzességét, mint a cellában

Az érsek nyugtatni akarta, de Lajos türelmetlenül leintette: -Ebből az egész pajzán pletykából legyen elég, érsek úr, ezt meg ne halljam még egyszer. S tudom, rebesgetik, hogy udvarhölgytől, sőt hölgyektől gyereke is született, de azt mondom: kivágatom annak a nyelvét, aki belegázol az én magánéletbe. Tudja ön, hány királynak, sőt császárnak született gyermeke házasságon kívül Európában? - hogy az önök nagy példaképét, Mátyás királyt már ne is említsem? Van fogalma Miksa császár gyerekeinek számáról? Kíméljen meg ettől a megjegyzéstől a jövőben. Van még valami?

- Igen, felség, talán a leginkább megfontolandó. Hiszen tudjuk, milyen fontos nekünk az ön nagybátyja, Zsigmond lengyel király véleménye. S nem titok, hogy a király a rokon jogán gyakran bírálja az ön udvartartását, életmódját. Tudtunkra jutott legutóbb, mit írt királyának a krakkói érsek, aki ott szintén - mint én itt - titkos és főkancellár is egyben. Krzysztof Szydłowiecki érsek igyekezett uralkodójában azt a benyomást kelteni, hogy

ön a politikában felszínes, érdektelen, hogy ön főleg külföldi tanácsadók hatása alatt áll, akik megfosztják önt attól, hogy határozott és saját véleménye lehessen. Az érsek ezt írja: „A püspök és a császári követ urak azt is elmondták, hogy hosszasan beszélgettek arról Magyarország felséges király urával, hogy a válasz, amit nekik írásban adott, nem a király fejében fogant, hanem azokéban, akik az udvarában vannak, s akik őt minden rosszra csábítják, sőt a királyné, Mária erkölceit is megrontották. A királyi pár nem hárítja el ezeket a bajokat, hanem növeli úgy, hogy ha három hasonló országuk volna, akkor sem tennének semmit a védelem érdekében, az sem lenne elég nekik a hiúságokra és a szórakozásokra, mivel ők nemcsak, hogy semmit sem törődnek a közügyekkel, de még csak nem is gondolnak azokra.”

-Érsek úr, köszönöm, mára, sőt egy életre elég. Ne merészeljék a szájukra venni a királyné nevét. Értem én, hogy kifogásolják az ő hatását rám. De van fogalmunk arról, hogy nővérem, Anna hercegnő és főhercegné az udvari tanács elnöke lehet Bécsben a trieszti püspökkel együttesen? Próbálnám én Máriát bármilyen hivatalos székbe ültetni, kardot rántanának!

-Ne vegye a szívére. Mi itt önt szerető hívei vagyunk.

-Az irigy magyar főurak soha nem fogják megemésztetni, hogy atyám akarata szerint egyik fontos támaszom volt neveltetésemben Brandenburi György örgróf. Tőle tanultam az idegen nyelvek fontosságát, a retorikában általa nyertem gyakorlatot, és ő hívta fel a figyelmemet a művészetek fontosságára, ő kedveltette meg velem az udvari zenét. A lovaglás, a vadászat szép és hasznos szenvedélyét és azt, hogy a legjobban tudok célba löni bárkihez képest az udvarban. Önök talán megmosolyogják, hogy sokat és szépen

táncolok, hogy igen nagy örömmel nyerek a szerencsejátékokon, a lovagi tornákon sikeresen veszek részt. Ne felejtsek: így nőttem fel, én herceg voltam és nem erdélyi vajda.

-Nem kell nekünk német örgróf ahhoz, hogy értékeljük érdekeit, felség.

-És az sem számít, hogy hat nyelven beszélek folyékonyan? Abban nincs munka és erő, hogy a magyar, a latin, a cseh, a lengyel, a német, a francia nyelvet is bírom, s hogy értek olaszul is? S olyan nagy baj az, hogy a királynéval hozzánk érkezett sok külföldi követ hatására élénk udvari élet zajlik Budán - baj az, ha európai mintáink vannak, s pezseg az élet a királyi udvarban? Miközben nem tagadhatja, hogy sok fiatal magyar kap helyet és jövőt a királyi kancellárián, Tomori Pál említette Brodarics István prépostot, de nyilván vannak mások is...

-... sorolhatom a neveket, felség, ismerem mindet, én hoztam ide őket: Batthyány Orbán, Bebek Imre, Hampó Ferencz, Nádasdy Tamás kancelláriai titkárok, Móré György kamarás, Oláh Miklós, a királyné titkára. És igen, fontos, hogy az udvar olasz, német mintákat is követ. Éppen ezeket becsüljük nagyra önben. Az én kancelláriámon dolgozik az ön által most említett ifjú Brodarics István, aki feljegyzéseket készít a királyi udvar működéséről. Kérésemre megmutatta ide illő, egyelőre csak saját magának feljegyzett sorait: „Csinos ifjú Lajos, a vele egyívásúaknál nemesebb testalkatú, természetének páratlan jóságával és erényre való kiváló hajlandóságával annyira jeles, hogy öbenne kétségtelenül messze a legjobb és legkiválóbb fejedelmet tudhatjuk magunkénak; jámbor lélek és a legkevésbé sem vad, minden igazra, tisztésre csodamód fogékony és önmagától hajló, ezenfelül fegyverforgatásban, lovaglásban, vadászatban

és más efféle ifjonti meg vitézi foglalatosságokban szorgalmas; őszinte, állhatatos és a rábízott titoknak biztos őrzője.”

Szatmári érsek lassan átnyújtotta a feljegyzett sorokat, majd fáradtan kihátrált. Az ajtóban megtorpant és visszalépett.

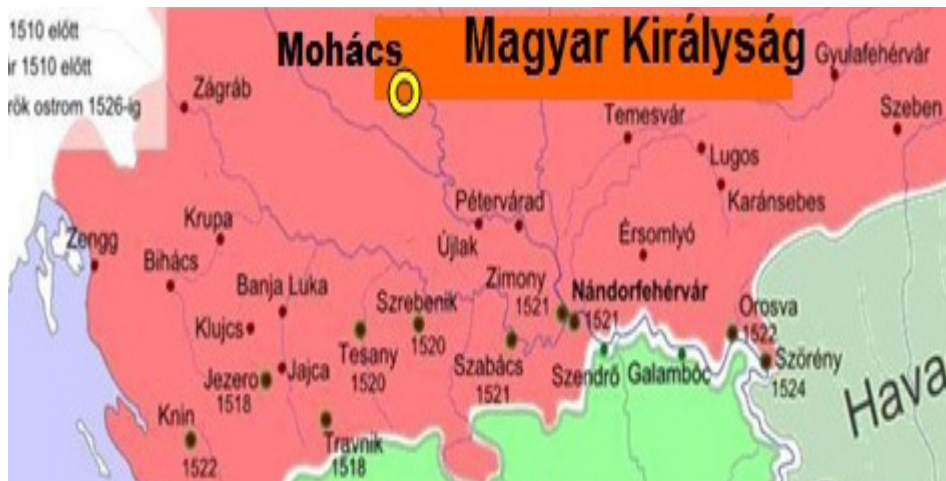
-Felség! Nincs jó hírem a délvidéki harcokról. Nem tudjuk még, hogy mi lesz a végkimenetel, de a hercegovinai török csapatok ismét megindultak Klissza ellen, és körülzárták a várat.

Lajos bosszúsan intett. Klissza? Felkacagott: - Issza vagy nem issza? Mi az ördög az Klissza, hogy évente erről kell hallgatnom a híreket. Terjessze a királyi tanács elé, ha mondandója van... De ne is. Most február közepe van. Hívassák Budára Tomori uramat, és adjon ő teljes beszámolót a déli várak helyzetéről. Neki legalább elhiszem. Klissza?! Mást nem tudnak? A krakói érseket pedig nem szeretném többé Budán látni. Ha már a nagybátyám, Zsigmond soha nem méltatott arra, hogy ide látogasson, akkor legalább ne kelljen nézegetnem a besúgóját. Nyilván a bécsújhelyi találkozón figyeltetett a kopóival. Egy érsek, mint kutyatartó! Szép világ ez! Mit kellett volna tennem két hónapon át egy unalmas találkozón? Az érsek úr reverenciájánál szívesebben hajtogattam föl az osztrák udvarhölgyek szoknyáját. Férfi volnék! Végre nem kellett ott is hallgatnom a derék magyar főurak áskálódását egymás ellen. Zsigmond pedig a saját vadászataival foglalkozzon, s kevésbé azzal, hogy az én kedves kutyáim itt lehetnek-e evés közben az asztalom mellett. És ha a testem forró vizfürdőre vágyik, akkor azt meg is kapja. Zsigmond meg zsibbadjon a jéghidegben. -Lajos felkacagott. - Érsekek, érsekek! Az erkölcs prédikátorai. Hallom, valami Luther Márton nem teljesen így látja az önök szerepét. Szatmári György ekkor már sietős léptekkel zárta be maga mö-

gött az ajtót. Kiadta még a parancsot a királyi tanács egybehívására és Tomori Pál hazarendelésére, új információk begyűjtésére Klissza katonai jelentőségét illetően, és orvosaihoz sietett Esztergomba. Az út nagyon szomorú volt. Korábban elhatározta, hogy a királynak szóba hozza a német földről beszivárgó új tanokat... hogy fel kellene lépniük azok ellen.... de hogy ez nem lesz egyszerű, mert a jelek szerint nem csak Brandenburgi György kedveli tanaikat, hanem maga a királyné is. És Szatmári érsek érezte, ha az egyházban valaha valamilyen szakadás történne, kettétépné ez a hazát is, s a török közeledtével ezt bizony nem bírnánk ki... Az érsek azt is tudta, hogy a főrend, a főpapság, a nemesség akár a király ellen is fellép, ha nem történnek szigorú intézkedések Luther tanai, könyvei és hívei ellen. Mert bennük is a német hatás erősödését látják, s az ellen nincs orvosság, hogy a magyar közrendek évtizedek óta úgy látják: német játszma lesz az ország. Éppen ez az ellenkezésük gátolja a török elleni harcot szolgálni hivatott adók beszédését is.

A legutóbbi törvények alapján akár sok százezer forint adónak is be kellett volna folynia. Ám csak a töredéke érkezett meg a kincstárba. Háromszázezer se. Mert amit befizettek, az sem oda érkezett A hadsereg felállítására sem elég. A közhagulat nem akarja a királyra bízni a saját pénzét. Mert tényleg németek ezek itt mind Budán... Zsidók, Fuggerek, Szerencsés Imre bandája, Brandenburgi vagyonszerzése, Mária helyezkedése Ferdinánd javára? S a pénz értéke is?! A nova moneta csupán azt szolgálta, hogy a kincstár vámszedői kicsalják az új, Lajos által bevezetett pénzből az arany és az ezüst egy részét. Vissza kell állítani a régi dínárt a régi aranytartalommal, s megégetni azokat, akik csaltak. Hiszen háború közeledik! Kié Buda?

A magyar végvárrendszer a 16. század elején

Leomlik a déli fal

Tomori Pál részletes jelentéssel és saját készítésű térképekkel érkezett Budára a haditanácsba. Betegen jött s nagy harag izzott a szívében. Katonái nem kapják a zsoldot, sokan szöknek meg. Most, a királyt látva új remények támadtak benne.

- Felség! Ha megnézik a déli végvárrendszer rajzát, jól látható, hogy az elmúlt évszázadokban két védelmi gyűrű alakult ki délen. Az első a törökhöz legközelebb eső végeken, s ebben a két szélső pont keleten Szörény, nyugaton a horvát-dalmát tengerpartok védelmében Klissza. Köztük volt a védelem gerince, Nándorfehérvár. Annak elvesztése megroppantotta védekezésünket, de nem tette reménytelenné. Szabács török kézre jutása azonban nagyon megnehezítette a dolgunkat a Duna-Száva-vidék, a Szerémség védelmében illetve visszanyerésében.

Ebben az évben, 1524-ben számtalan sikeres katonai akciót hajtottunk végre annak érdekében, hogy az összecsapásokat áthelyezzük a törökök által korábban megszállt területekre.

-Mi a második déli védelmi vonal, s hogyan tudunk ott ellenállást tanúsítani? - kérdezte Sárkány Ambrus a tanácsban.

-Ha az első összeroppan, akkor aligha tudunk, illetve iszonyú ára lesz, mert akkor a teljes török pusztítás, valamint az általunk vívott harcok is ősi magyar területeken folynak majd, s felég az ország déli része. Taktikánk az, hogy fel kívánjuk osztani a török erőket, nehogy egyesüljenek. Vissza-visszavonulunk, ez volt Hunyadi János stratégiája is, s amikor üldöznek bennünket, külön-külön csapunk le rájuk. A nagy törökverő Hunyadi idejéhez képest azonban sokkal rosszabb most a helyzet. Míg ő akkor zömmel szerbek lakta területeken vívhatta az ütközeteket, addig ma magyar lakosságot, nemesi birtokokat, várakat és városokat kell feláldoznunk annak reményében, hogy a törökök megosztása sikerül, és visszavágunk.

-Főkapitány utam, megfelelkezne egy percre a nagy Hunyadi Jánosról, mielőtt ráadásul még szóba hozná fia, Mátyás hőstetteit is? - csattant fel Lajos király hangja. - Ha jól emlékszem, a második védelmi vonalról kérdeztük önt.

-Felség, még maradnék az elsónél. Ha tehát délen a középső országrészt nem tudjuk felszabadítani, akkor csak abban bízhatunk, hogy a kezünkön marad a Szörény és Klissza közötti várrendszer többi, még megmaradt erőssége: Jajca, Banja Luka, Bihács. Mert mint látják, Orsava, Zimony, Szabács, Knin is elesett az elmúlt években, Szrebernik, Tesany, Jezerno már korábban. Lyukas az első védelmi vonal. És ez a válasz a második, 100 kilométerrel északabbra fekvő vonal erejére. Ha odáig elér

a török támadó főerő, akkor - kimondom, felség, ha a fejemet véteti is -, nem tudjuk megvédeni többé Magyarországot. Ennek veszélye már 1521, Nándorfehérvár eleste óta fenyeget...
-... a várat visszafoglaljuk, hiszen tudja, hogy minden erőnkkel ezen dolgozunk - ütött a levegőbe Lajos...

-...vagyis Fehérvár hiányában védhetetlen lesz a második vonal, ha oda eljutnak. Érsomlyó, Karánsebes után Lugos, Lippa - és utána Temesvár. Onnan kinyílik egész Erdély, akié Temesvár, azé Erdély katonai ellenőrzése. De haladjunk nyugatra onnan, az ország déli közepe felé. Ki védheti meg Újlakot és Péterváradot, ha általános támadást indít a szultán? És Krupa is elesik, ha Boszniából nagy erővel támadnak rá. És akkor tényleg bajba kerül nem csak Klissza, hanem a dalmát tengerpart északi kulcsvara, Zengg is. És ezzel a harapófogó összezárna.

A király játszva megborzongást színlelt.

-Érzem magamon a halál leheletét, főkapitány uram. De önnek érsekem is! Megvigasztalna istenhitével? Vagy máris a pokolra küldte a Magyar Királyságot?

A haditanács ezúttal nem osztotta az ifjú király jókedvét. Komoran bámulták Tomori térképét. Tudta mindenki: meg kell védeni Szörényt és Klisszát, és a Száva mindkét oldalán gyakorolt folyamatos támadásokkal elejét venni, hogy nagy török erők végleg átkeljenek a Száván és Újlak-Pétervárad irányában fő erőkkel támadjanak. Az ugyanis olyan Magyarországnak, mint az anyának az öle. A lány anyai test, amely ha megvéd, van élet, de ha ütik, elvetél. És bizony nem csupán Nándorfehérvárnál és Szabácsnál ütötték-verték anyánkat, hanem azal is, hogy Szörény fölött Orsova már török kézben, Zimony szintén. Tomori Pál megértő szemek figyelme mellett távozott.

Aranyos szörényi leventék, hej! Megvédi-e várakat a hit? Mert zsoldra éppen nincs pénz. Kállay János bán urunk, tud-e lovat, katonát s élelmet verbuválni? Mert hogy a tavasz végén megindul a török, arra mérget vehet. Malkocsoglu Bali bégnek, a Balkán térségében állomásozó török seregek legjelentősebb vezérének nem elég Nándorfehérvár. Szörény vára a hátában örök bizonytalanság számára, s a vár nélkül nincs út Erdély felé se.

... Anna főhercegné, Lajos Bécsben élő nővére bizalmas levelet küldött öccsének férje, Ferdinánd tudta nélkül, a testvéri szeretet jegyében. Megírta, hogy V. Károly spanyol király és német-római császár elküldte követét, Hans Schnaidpöck bárót öccséhez, Ferdinándhoz. Mind a császár, mind most már Ferdinánd is kétségbeesetten olvasta a jelentést. Eszerint a szultán azt mérlegeli, hogy ajánlatot tesz Magyarország királyának. Vagyis ha Lajos átengedi a török csapatokat a szlavón-horvát-dalmát területeken egyenesen az osztrák örökös tartományok, s végeredményben Bécs irányában, akkor megkíméli a támadástól Magyarországot. És természetesen ennek fejében adófizetésre kötelezi a magyar királyt.

Bécsben és Nürnbergben az váltotta ki a riadalmat, hogy a jelek szerint a porta a Balkán után a német területekre tör, Európa szívébe. Ez lehetetlen. Lajosnak meg kell parancsolniuk, hogy minden erejével készítse fel a várakat a török támadás kivédésére. Állítson fel zsoldos sereget, mert mai katonai ereje használhatatlan. Ferdinánd dolga lesz meggyőzni erről új rokonát.

Anna hercegnő a levéllel el akarta érni Lajosnál, hogy felkészült válaszokat tudjon adni, ha számon kérik rajta a védelem elhanyagolását. Sőt, a császár és a birodalmi gyűlés nevében Ferdinánd nem csak a várak megerősítését fogja kérni, hanem olyan csapatok felállítását is, amelyek képesek visszaszorítani a harcok színterét a korábbi évtizedekben állandósult terepekre, a Száva alá, a Szerémség és ha kell, Nándorfehérvár visszafoglalásával. Jajca, Klissza pedig semmiképpen sem eshet el, mert akkor a magyar király döntésétől függetlenül is megnyílhat az út a török hadsereg előtt észak, az osztrák határok irányában.

S hogy ez így van, a legújabb hírek kétségtelessé tették. A hercegovinai török csapatok Klisszát körülzárva megadásra szólították fel a várkapitányt. Ezért megparancsolták a várak má-

sodik védelmi vonalában szolgáló Krusics Péternek, Zengg várkapitányának, hogy tengeri úton szállítson csapatokat Kliszsa felmentésére. És mire beállt a tavasz, megjött a jó hír: A fontos dalmát vár alól visszavonult a török sereg. Egyelőre.

A magyar haditanács ülése gyásszal kezdődött. Meghalt a magyar állam jelenleg legfőbb szervező támasza, az esztergomi érsek-főkancellár, Szatmári György. Nádor sincs, s most már kancellár se. Ezért az uralkodói tanács azonnal döntést hozott: a pápának felterjesztik az érseki posztra Szalkai László egri püspököt, aki megkapja egyben a fő- és titkos kancellár hivatását is. A haditanács elrendelte ezzel egy időben, hogy a német birodalmi gyűlés által megszavazott - a tőlük kért tízezer fős zsoldos hadsereg helyett négyezer főben megállapított - kontingenst azonnal küldjék a délvidéki harcok színterére, Tomori Pállal összehangolt műveletekre.

-Felség, erre nem lesz mód. A zsoldos sereg vezére Nürnbergben azt az utasítást kapta, hogy ne Buda vezénylete alá helyezték, és ne a dunai harcok színterére siessen seregével, hanem a horvát, dalmát várak védelmére - szólt közbe kellemetlen hírével a két követ, Gosztonyi János és Sárkány Ambrus.

A haditanács tagjai felhördültek. A király színlelt egykedvűséggel reagált:

-Hiszen Horvátország és Dalmácia is mi vagyunk, vagy nem?

Mindenki érezte az ügy súlyát, és nyilvánvaló volt, hogy a király nyugalma csalóka szerepjátszás. Valahogyan lepleznie kell a csalódottságot.

-Felség, igen is, meg nem is. A zsoldos seregnek a Duna-menti harcokban kellett volna beavatkoznia, ott a legnagyobb a veszély. De másra kaptak parancsot, mégpedig Ferdinánd főher-

ceg igen aktív közbenjárásra, a császár támogatásával. A horvát, dalmát várak megerősítése közvetlen osztrák érdek, ezért a zsoldos hadtest máris oda vonult. Hiszen ha visszaverik ott a támadásokat, akkor nehezebben nyílik meg az útjuk az osztrák tartományok felé. - Gosztonyi János óvatosan felnézett, s Sárkány Ambrusra pillantott, folytassa ő a kellemetlen értékelést.

-Vagyis úgy kapott erősítést a Magyar Királyság, hogy nem kapunk semmit. Bécsben fogják eldönteni, mikor s mire használják a zsoldos kontingenst. A Dunához biztosan nem jön. És ez csak az egyik gond. Nagyobb baj az, hogy ha a törökök belátják, hogy a horvát-dalmát irány a várak megerősödése miatt számukra nehezen járható, akkor teljes erejükkel, az onnan is visszavont boszniai és hercegovinai csapataikkal is a Duna-Száva mentén szervezendő támadást erősítik. Vagyis Bécs helyett Buda ellen.

Lajos tétovázott. Tájékoztassa-e a királyi tanácsot Anna titkos leveléről? Végül hallgatott. Lelkében mélyen megszeppenülve érezte magát, hogy nem csupán Mátyás árnyékából kellene kinőnie valahogyan, hanem most kapott egy újabb riválist: a főherceget, aki súlyával megelőzte őt a német döntésekben. Hiába ő a cseh és magyar király, s hiába lett felesége Habsburg hercegnő, Buda Bécs mögé szorult, ő pedig Ferdinánd alá. Az egyetlen kiutat ebből a szultán terve jelentené - vajon igaz Anna levele? S mit kezdhetne ő ezzel az igazsággal? Török hűbéresként vagy németek alkalmazottjaként érdemes védeni Magyarországot egységét? - ha lehet egyáltalán.

-Nem árulom el, honnan, de tudomásom van arról: a szultán előbb-utóbb ajánlatot tesz nekünk. Vagy Magyarország ellen vonul teljes katonai erejével, vagy alkut kötünk vele, adózunk rendszeresen neki, és átengedjük csapatait a horvát térségen. Ez a lényeg.

Mit gondol a haditanács? Feltéve, hogy lesz valaha ilyen javaslat?

-Felség, amíg tartjuk a Szörény-Pétervárad-Jajca-Klissza védelmi vonalat, addig ezt a kérdést fel sem vethetjük. S utána sem. Kérem, hallgasson végig - vette át a szót a láthatóan gyengélkedő Tomori. - Délre kell vinnünk minden erőnket, és ott megállítani, majd visszaverni őket, legalább addig kiktartani, míg kiderül, akar-e segíteni Róma, a császár, a német fejedelemségek, s maga Ferdinánd. Mert ne higgyünk a töröknek, soha. Lehet, hogy békét ajánl, s ennek fejében át-helyezi hadműveletei súlypontját az osztrák tartományok ellen. De abban a pillanatban, amikor teheti, ellenünk fordul, felmorzsolja erőnket, várainkat, s Budára vonul. Soha semmilyen olyan stratégia nem életszerű, amelyben Isztambul elfoglalja Bécset s a hátában ott áll a szabad magyar Buda. Csak idő kérdése, hogy meginduljon ellenünk is közvetlenül.

-Vagyis harcoljunk a végsőkig a déli várakban? De hiszen ön mondta, hogy tarthatatlan a katonák helyzete! - vetette közbe idegesen a király.

- Az is, igen, az! De százszor inkább erősítsük őket, mint egyszer higgyünk a törököknek. Váraink védhetőek legalább néhány évig, amíg Európa feleszmél, hogy mi csak közbenső álmomás, s nem a cél vagyunk: a szultán célja a gazdag német föld, a városok. - Tomori nagy levegőt vett. - Én nem hiszek ebben az európai szövetségben, főleg nem a mi érdekeinket szolgáló. De hiszek abban, hogy ha... - Tomori súlyosan járatta körbe a tekintetét - ...ha minden vitát félreteszünk, ha a nemesség mindkét rendje és a papság is vállalja a haza védelmének terheit és adózik legfőbb anyagi ereje szerint, akkor el tudjuk hárítani a török támadást. Idén is, jövőre is, évekig,

talán évtizedekig. Kimondom világosan: a török vagy Magyarország keresztül indul Bécs és Dél-Németország ellen, vagy a Földközi-tengeren szerez új, erős pozíciókat, és onnan próbál csapást mérni fő ellensége, V. Károly haderejére, sőt egész katolikus világára. Ha az utóbbit választja, nyerhetünk, legalább időt - vagy Európa belátását, hogy számára mi vagyunk az élet biztosítója. De ha Európa, Károly felénk tereli a török erőket, mert sikeresen megvédi a Földközi-tenger közepét, akkor...

- Akkor? - a király majdnem üvöltött. - Akkor? Nem látja itt senki, hogy magunkra maradunk?

-De felség, mindnyájan ezt látjuk. A kérdés azonban meghaladja a mi jogkörünket. Életről és halálról csak ön dönthet. Mi lesz majd a véleménye, ha élesre fordul, s a szultán tényleg ajánlatot tesz? Békés halogatás útján életet nyerni, török szolgáországgént, vagy akár egyedül is harcmezőre menni, s lesz, amit elrendelt az Isten? A biztos halál tízezrek számára. Vagy pedig...

Mindenki dermedten nézett hol Tomorira, hol a csüggedt királyra. Mi lehet még? Hiszen halálos seb ez is, az is?

-...vagy pedig megküzdünk minden egyes méterért azzal, hogy Budát soha nem adjuk fel. Ismerem a török seregek felvonulási rendjét, harci képességét. Mire Buda alá érnének, elfogyna az idejük, az erejük. S egy ilyen erős várat soha nem tudnának bevenni harcban, hacsak nem árulással, megvesztegetéssel. Mire a török szeptember közepére Buda alá érni, a közelgő ősz miatt néhány hét múlva vissza kellene fordulnia. Csak néhány hetet kellene harcban kitartanunk. S ők nem értenek a váríváshoz.

-De mire Buda alá érnek, felégetik az egész országot!

-Csak vidékeket, hatalmas területeket. De az országot nem,

mert az országot, a királyságot nem lehet felégetni. Az ország, a király, a korona eszme, és addig él, amíg az utolsó magyar él. És amíg Buda a mienk, addig a mienk marad az ország is. Én nem erre készülök! Én Nándorfehérvár, az első védelmi vonal visszafoglalásával kezdeném, azután a második vonal megvédésével akár az életem árán is - de ha átkelnek a Száva után a Dráván is, utána még mindig megmarad az utolsó mentsvárunknak Buda. Amíg a király fejére mi helyezzük a koronát és minden reggel látjuk rajta, addig él az ország. És várainkban leküzdhetetlenek vagyunk. Ez Hunyadi János hagyatéka!

-Hunyadi idején megmozdult Európa, és valóságos kereszties háborút hirdetett!

-Hunyadi küzdelmét tétlenül nézte Európa. S a keresztet a magyar jobbágyok, dolgos és bátor mesteremberek, lézengő volt katonák mellére varrták. A népe védte meg az országát.

- Az Isten óvja meg ettől az országot, soha többé! Ez pedig 1514 tanulsága - vágott közbe haragosan az új kancellár, Szalkai László. A haza védelme a király és a nemes ember dolga, nem a paraszté. Isten majd megsegít bennünket.

-Remélem, maga a pápa is Isten szemével lát majd minket, amikor a segítségről kell döntenie! - A király bizakodóan körbenézett. - Új nunciust nevezett ki Öszentsége. Antonio Giovanni da Burgio az apostoli Szentszék első nunciusa Magyarországon. A követ úr már tavaly megérkezett Róma képviselőjeként, és azonnal népszerű lett Budán. Most pedig nunciussá nyilvánításával VII. Kelemen pápa azt akarta kifejezni, hogy teljesen érti Magyarország nehézségeit.

-A nuncius úr oly népszerű lett fél év alatt, hogy máris magyar nevet kapott, s szereti is, ha Burgio Antalnak hívják - nevetett fel

Szalkai érsek. - Nemesi sarj Szicíliából, egyes hírek szerint családja királyi eredettel is rendelkezik. Bőkezűsége ismert, a nunciusz úr máris könyvek kiadását támogatja, s a pápa Őszentségétől ígéretet hozott a katonai kiadásaink igen jelentős pénzügyi támogatására is. Sőt kezembe adta a pápa azon határozatát, amely szerint szükség esetén a háborús készülődésre - beolvasztással, értékesítéssel - felhasználhatjuk az egyházi kincsek egy részét is.

-Magam is tanúsítom, hogy megnőtt Róma támogató kedve anyagi ügyekben - vette át a szót Tomori. A pápa elengedte az általam, mint érsek által a pápai kancelláriának fizetendő járandóság, az évi 4000 arany jelentős részt, 1600 aranyra csökkentve azt, persze kizárólag hadi kiadások fedezésére. És Róma közvetlenül is küld összegeket zsoldosok toborzására. 500 katonára éves fizetését vállalták legutóbb. -Tomori világosan érezte, milyen nevetségesen alacsony számokról, összegekről beszél. Neki azonban ennyi jutott, a kincstárból a zsold egyáltalán nem, vagy csak kevés és csökkentve jön meg. Teljes érseki jövedelmét s egykoron összegyűlt magánvagyonát feláldozta a hadi célokra. Kellett is. Csapatái állandó fenntartása mellett neki személyesen kellett gondoskodnia a két érsekségi várról, Péterváradról és Bácsról. - És egyben szeretném bejelenteni: a pápa Őszentsége teljesítette kérésemet, és feloldott azon érseki rangra vonatkozó tilalom alól, hogy halálos ítéletet papként nem hozhatok. Mert másik, főkapitányi hivatásomban elengedhetetlennek vélte ő is, hogy a bűnösöket megbüntessem, ha vétettek a katonai fegyelem, a rend, a hűség követelményeivel szemben.

Kínos hallgatás követte a bejelentést, de senki sem mert ellenvetést tenni. Tomori főkapitány hadvezéri, katonai jogait nem korlátozhatta az érseket kísérő tilalom, az emberi élet tisztelete

és szentsége. Azért támadt nagy csend, mert mindenki tudta: Tomori a közelmúltban kivégeztette egyik kapitányát, Bárdy Istvánt, mert az a török hadifoglyokat elárverező kalocsai vásárban a foglyokról kiobbant vitában erőszakkal kettészelte egy másik kapitánya, Ujlaki Lőrincz hadnagyának, bizonyos Bosnyák Tanásnak a fejét. S a menekülő Bárdy Istvánt Tomori elfogatta és kivégeztette. Teheti ezt egy érsek? Most már igen. De azt is tudta mindenki, hogy a kivégzett kapitány - egyébként a végvári csaták egyik hőse, Tomori kedvenc tisztje korábban - a király és a királyné kegyeit élvezte, és éppen hozzájuk akart menedékért eljutni, amikor Tomori elfogatta. S éppen itt a baj, amiért szemlesütve hallgatott mindenki, nem merte a királyra nézni. Mert halálos ítéletet tisztek felett csak a király hozhat. Lajos ezt biztosan nem tette volna meg. Ezért megvárták, mikor távol van, vadászik, és Tomori kérésére, a katonai rend védelmében az akkori kancellár, Szatmári György írta alá a halálos ítéletet. Meddig mehet majd el a bátor hadvezér-érsek a királyi tekintély kárára, annak kijátszásával? Kard és korona párbaja. És a király mindenhatósága? De ki merne és ki tudna páncélt öltetni a seregek élén, ha nincs Tomori Pál?

Szalkai László a haditanács után külön is tisztelettel meghívta Esztergomba Burgio nuncius urat.

-Kedves Antal - veregette meg a követ vállát az érsek nevetve.
- Tudom, hogy ön nem felszentelt pap, hanem világi személy, szicíliai bárói család tagja. Ezért külön is figyelemre méltónak tartom a pápa Őszentsége döntését, mellyel nyilván azt is ki akarta fejezni, hogy nagyon is evilágiak azok a gondok, amelyekkel Magyarország szembenéz. És ön előtt már csak ezért

sem titkolhatom, hogy a pápa nagyobb támogatása mögött más természetű szándékok is vannak: a pápa közösséget teremt a német-római császárral abban, hogy a Földközi-tenger térségéből inkább a Balkán és Közé-Európa felé tereljék a török offenzívát. Nem, nem, kérem, ne szabadkozzon, én így látom. S erre önt nem kötelezhetem. Mi most áldozatai leszünk annak a harcnak, amely a francia király, valamint a vele szemben kialakuló pápa-császár-szövetség között zajlik. S nekünk nincs és nem lesz más választásunk, mint hogy ezt tudomásul vegyük és alkalmazkodjunk hozzá. Magyarországnak Franciaország soha nem volt szövetségese, ez itt a német birodalom külső védelmi gyűrűje. Annak tekintenek minket... Ráadásul a francia királynak, I. Ferencnek nem is marad más választása, mint hogy sanda, titkos szövetséget kössön a török szultánnal a vele szemben kialakult erőfölény ellensúlyozására. Magyarország ebben az európai kalandban nem vehet részt, mert mi Róma hű alattvalói és a német birodalmi érdekek kiterjesztett zónája vagyunk. Ezért is nyilvánvaló nekem: a francia király mindent megtesz majd annak érdekében, hogy a szultán a mi régióink irányából, a mi leküzdésünkkel támadjon a német térség ellen.

Burgio gondterhelten nézett maga elé. Ilyen világosan látszik a lét Budán és Esztergomban? Helyeselni azonban nem tudott, nem tehetette, ura neki is volt.

-Érsek úr, én másra hívnám fel a figyelmét, egy olyan döntéssorra, amely az ön kezükben van, amelyért éppen a magyarok tehetnek legtöbbet. Mióta itt vagyok, senki soha a másikról egyetlen jó szót nem mondott. Mindenki bölcsebb mindenki másnál. S irigyen nézi a másét. A királyra csak azért figyel, hogy megszerezzen tőle egy újabb birtokot, a fiának hivatalt. Vagyont, járulé-

kot, bármit. Csak a hon védelmét nem kéri senki. És nem is várja a királytól sem. Ha várná, adóznia is kellene. Azt pedig nem akar senki. Mire várnak? Tomori Pálnak végig kellene vinnie a véres kardot az egész országban, hogy végre észhez térjenek: a hazájuk széle lángokban ég, s a haza mindenki háza együtt! A francia király álnoksága, a Habsburg-házi Károly családi önzése, Ferdinánd főherceg nagyravágyó álmai, a pápa elítélő viszonya az eretnek egyházi törekvésekhez, továbbá a szultán hódító, sátáni megszállottsága önöktől független tényezők, léteznek, nem lesz rá hatásuk. De egységükért, az ellenséges viszonyok leküzdéséért, az önzés és a szerzés betegsége ellen csak önök tehetnek.

-Burgio úr. Kérem, legyünk világosak legalább egyetlen megvitatható kérdésben. Tudjuk, mit jelent egyházunknak a német földről kiindult és egyre terjedő új vallás. Luther tanai kétségbe vonják a Szentszék tekintélyét. Tanításának jelei elértek hozzánk is. Könyvek jelennek meg, prédikátorok szólnak, gyalázzák papjainkat. Mit kíván Róma Magyarországtól a török elleni harchoz küldött pénzügyi támogatása fejében?

-Ez igazán tiszta beszéd, érsek úr. A válasz nem egyszerű, sok ok miatt sem. Most csak egyet említek. Tudjuk, hogy a király fő bizalmasa, Brandenburi Károly több, mint türelmes a beáramló ige hirdetőkkel és veszélyes tanaikkal szemben. Főleg az aggaszt, hogy Mária királyné egyre nyilvánvalóbban érdeklődik irántuk.

-Brandenburi György hamarosan elhagyja Magyarországot... nem kér a török veszélyből - s abból a közutálatból sem, amivel minden nap találkozik itt nálunk. Mária királyné pedig e kérdésekben nincs hatással a királyra. Lajos inkább játékos passzióknak tekinti felesége ilyen érdeklődését. Ő maga mindig is Róma hű híve marad. Szent István koronája is kö-

telezi erre, de neveltetése is. És én ezért felelősséget vállalok.

-Érsek úr. Akkor Rómának csak egyetlen kérése van. A lutheránus könyveket égessék el. A szónoklatokat tiltsák ki. És a szónokokat is égessék el, ha nem fogadják el, hogy Magyarország a római katolikus hit érinthetetlen fellegvára, immáron kettős vár egyszerre: a mohamedán és a kiátkozott lutheránus vallás ellen harcolva. S minél elszántabb ez utóbbiban, annál inkább támogatjuk küzdelmét Allah és Mohammed bűnös hívei ellen.

-Köszönöm, Antal barátom, számíthat teljes odaadásunkra. De nem is ezért kértetem Esztergomba. Szeretném megismertetni önt azzal a fantasztikus kultúrkinccsel, amelyet Magyarország felhalmozott a gótika művészetében az elmúlt másfél évszázadban, az ön honfitársai, az Anjou-házból származó nagy királyaink, főleg I. Lajos óta, majd Zsigmond idején, természetesen Mátyás király munkálataival feltéve erre a reneszánsz koronáját. Előbb adnék egy rövid áttekintést, majd átnyújtom azt a tervet, amelynek kererében az én vendégemként végigjárna az egész országot, hogy megcsodálhassa épített örökségünket - azt, amit most majd minden áron meg kell védenünk. Kezdje itt Esztergomban a Bakócz érsek úr által építtetett gyönyörű kápolnánkkal.

-Érsek úr, az ön értékes szavait örömmel meghallgatom minderről, de attól félek, hogy éppen a török ellenes felkészülés miatt nekem most itt inkább a szeptemberi országgyűlés témáira és résztvevőire kellene koncentrálnom, meg arra, hogy tényleg visszatérhet-e Báthori István a nádori székbe, vagy annak túl nagy lenne az ára... Szóval érsek úr, majd később utaznék, ősszel...

-...ami lehetetlen, ősszel Magyarország sártenger... de mit hallok, nuncius uram... amit említ, nos azok a témák és ügyek inkább az én főkancellári hatáskörömbe illenének, nemde?...

- ...dehogynem, érsek úr, félre ne értsen..., de megbízásom Rómából arra is kiterjed, hogy figyeljem itt az egyensúlyi viszonyokat, az erőállapotot a rendek között... S Báthori nádorrá választása bizonyára felveti a kincstárhoz való hűség kérdését is, hiszen éppen ilyen vádak miatt váltották le tavaly... most meg azt hallom, a király ismét kinevezné... Megérti érsek úr, hogy Rómát nagyon is érdekli, kinek küldi a pénzt és az eljut-e a végvárakba.

-Borgio uram. érték én mindent. De attól óva inteném, hogy elmerüljön a magyar valóság részleteiben, az a mi dolgunk. Szicília messze van Budától. Értem én, mit mondott a vatikáni pénz és Luther Márton tanainak összefüggéséről. De a saját ügyeinkben szeretünk mi magunk rendet tartani. Bízva csak ránk a pénz elköltését, ha hadviselésről van szó. A vért nem lehet adományokkal összekötni. És őszintén félténém önt attól, hogy részt vegyen az orszűggyűlés ügyeinek befolyásolásában.

-Érsek úr, én is értem ön, nagyon is, de óvásával már elkésett, óvatos tárgyalásaimat kiterjedten folytatom a rendek képviselőivel. S ha e téren hibát követek el, legyen az az én terhem. Viszont a gótika művészete zsigereimben érdekel, s nincs erről semmi ismeretem Magyarországot illetően.

Szalkai László magabiztosságában is kínos mosollyal lepelte csalódottságát. Most éppen azt közölte vele a pápa követe, hogy minden lehetséges ponton részt kíván venni az ország politikájában, a ligák ellenőrzésében, a rendek erőviszonyaiban. Ez a római pénz ára. Ami nélkül nem lesz fegyver.

-Nos, nuncius uram, akkor szóljon rólunk a régi dicsőségünk. Mert bár a francia, olasz, német gótika csúcsait nem érhetjük el, Magyarország mindig magasabban járt e téren is, mint ahogyan azt az európai közvélemény tudni véli. Sajnálattalunk-

ra az európai fővárosokban ködbe vész mindaz az erőfeszítés, amellyel Magyarország e kontinenst szolgálja évszázadok óta.

Az érsek a Bakócz-kápolna felé tartva még megjegyezte: -Látszólag most vált nagyon fenyegetővé a török agresszió, egy hatalmas támadás országunk leigázására. De nem! Mi másfél évszázada állandó konfliktusban állunk a terjeszkedő török erőkkal. Miközben éppen ebben a másfél-két évszázadban építettük fel azt az új Magyarországot, amelynek megtekintését javasolom önnek. Ennek a sorsáról is dönt Európa, amikor mérlegeli, nyújt-e támogatást Magyarországnak. És Szulejmán minden eddiginél nagyobb ereje és támadó kedve is évek óta ismert számunkra. Hatalma három kontinensre, Afrikára, Ázsiára és Európára terjed ki. Amióta Mátyás király véget vetett a Balkánon a török ellen vívott háborújának, mi mindig csak védekező harcot folytathattunk, szűkülő pozíciókban. Nem most ébredünk. S nem mi vagyunk a végcél, hanem a kereszténység megsemmisítése. Ezért sem hagyhatnak magunkra. Látja majd Brassóban és Kassán, Kolozsváron és Budán, mit építettünk és mit tiporhatnak el. És amikor 1515-ben látszólag csupán Habsburg-Jagelló kettős házasságról volt szó, akkor ennél sokkal több történt: kényszerből a Habsburg uralkodó házhoz kötöttük Magyarország jövőjét. Választanunk kellett... S mint ezen kápolna építője, Bakócz bíboros úr, én magam is örök híve vagyok ennek a - mondjuk ki - politikai frigynek.

-Értem, érsek úr, s tudom, mit félt. Azt a reneszánsz kultúrát, megújulást is, ami Magyarországot ugyanezen másfél évszázad alatt, s főleg Mátyás idején kiemelte korábbi középkori komorságából, elszigeteltségéből. És tudjuk: Ulászló király aligha folytathatta a gyönyörű könyvtár kiépítését, a királyi

paloták felújítását, már csak azért sem, mert halála után az olasz építőmesterek belátták: jobb, ha hazamennek innen, mert meghalt Európa egyik legjelentősebb művészet-pártolója...

-...azért az az igazság - vetette közbe Szalkai -, hogy Ulászló király egy ideig még megpróbálta folytatni Mátyás művét például a budai és a visegrádi várban., ez utóbbiban a Zsigmond által épített palotaegyüttes szépítésével, vagy Budanyéken a királyi nyaralópalotával. Ulászló szerette a későgótikát, amelyhez német építőket hívott meg. Benedikt Ried mester Budán és a prágai királyi palotában is olyan új boltozási technikákat dolgozott ki, amelyekkel megnövelte a csarnokok nagyságát, és egészen új templom- és palotaépítési távlatokat teremtett, elsősorban itt Magyarországon. Szépen és egyedien ötvözte a német gótikát és azt a Mátyásra jellemző könnyed reneszánszt, amelyet a budai palotában ismert meg. Új termei kivételesen szépek. Az olasz és a német művészet talán sehol sem találkozott egymással ilyen erősen, mint Budán és Prágában.

-Érsek úr, ha önön múltna, tudom, hogy a török most elsomfordálna szégyenében a déli határokról. Lelkesedése engem az önök őszinte hívévé tett, látom, mit féltének múltjunktól.

-Megnézhetette a Mária Magdolna-tornyot, a Nagyboldogasszony-templomot, a Szent Miklós kolostort, a Szent Zsigmond templomot. De építészetünknek csak pici részét láthatja itt a Dunánál. Ez egy hatalmas ország. Ha majd tényleg meg akarja ismerni építészetünket, főleg a gótikát, látnia kell Brassó, Kolozsvár, Kassa templomait, s csodákat talál olyan távoli kis helyeken, mint Nyírbátor keletre, Aracs lent délen, a jáki bencés apátság monumentális székesegyházát korábbi időkből a nyugati országrészben, a premontrei kolostort Zsámbékon.

A jáki bazilika (részlet)

A bazilika kapuja

-Érsek úr, lenyűgöz, amit mond és amit megtekinteni készü-
lök. Én is szeretnék büszkélkedni azzal, amit önöknél tapasztalok, s akár hallott már róla, akár csak tőlem tudja, minden magyar szellemi kincsei gyarapodnak a könyveik által is. Tájékoztattak, hogy egyik dunántúli nemes emberük, a Bécsben tanult Apáti Ferenc folyamatosan dolgozik egy olyan új könyvön, amelyet immáron magyarul ír és ad majd ki. Magyarul! Mert úgy látja, hogy minden honfitársának művelődnie kell a saját nyelvén. A készülő mű címe: Cantilena. Nem mindenki fog örülni a tartalmának az állam magasabb köreiben, de egyszerű még hálásak lehetnek az összefoglalásért a mai magyar viszonyokról. Hiszen Apáti Ferenc saját tapasztalatai alapján is ír, mint mondtam, nemes ember. Igen kemény szavakkal illeti a főurakat, főpapokat amiatt a hanyagság miatt, ahogyan lenézik a török fenyegetést és alig tesznek elletne - tudom, érsek úr, mi ezzel nem értünk egyet, tudom..., vagy igen? -, s mintha Luther Mártont hallanánk, olyan hevesen ostromozza a papságot hívságaiért, azért, ahogyan szeretne nagyvilági pompában élni. Elismerem, kemény szavak ezek, s hibája, hogy éppen a saját rendjét, a köznemességet menti fel minden vád alól, holott mi mindketten ismerjük a nemes urak renyheségét. Miközben szegény jobbágyokat hibáztatja, szavakkal korbácsolja butaságáért, igavonó állati módjáért - valljuk be, érsek úr, szegények erről aligha tehetnek, nem urai ők még a saját életüknek sem. Szóval tudom, hogy ön is támogatni kívánja az európai humanista írókat - és talán nem is kellene messzire menni, még ha istenkáromlásnak bélyegeznék is egyesek Apáti Ferenc szavait.

-Köszönöm, nuncius úram, köszönöm. Jómagam nem látom, mit lehetne itt kezdeni a magyar nyelven írt könyvekkel, a

latin és a német nyelven terjed a tudás. Az udvari körökön, a főurak népén kívül kevesen tudnak olvasni...

-Talán tegyük ezt múlt időbe. Terjed... Mert tudom, hogy a klostorokban, főúri kancelláriákon, sőt itt, az udvari kancellárián is Brodarics úr és társai révén könyvek, tanulmányok, verses kötetek, kódexek készülnek százszámra. A művelt magyar lelkek végre meg akarják mutatni egymásnak, hogy léteznek, nem csak királyuk van, hanem egy saját népük is egy közös országban, amelynek múltja, szellemi öröksége őket is megilleti. Mi itt fent élünk, s nem tudjuk, hogy milyen erővel dolgozik, alkot a senki által nem jegyzett krónikások tömege, szerzeteseké, akik együtt élnek a szegény emberekkel, ha kell, osztoznak sorsukban.

-Örömmel hallom, ha így van, s tényleg támogatnánk is minden újat - vetette közbe egykedvűen és mogorván Szalkai. Az ő élete és hatalma is ugyanazon nyugszik, épül és szépül, mint minden püspüké, főúré: a szerzésen. Csak az a tied, amit megszerezteél. Hogyan másként keletkezhetnének új és új családok, hatalmasságok a semmiből, ha nem úgy, hogy újak és újak szolgálják ki a változó királyokat? Hol Mátyás emeli ki a semmiből a Szapolyákat és Bakóczokat, hol a Jagellók osztják a hatalmat Báthoriknak és német grófoknak. Ezért aztán nincs is folytonosság. A rend oszlopa, az arisztokrácia, a bárói kar tagjai is mindig változnak. Ki ígér többet a királynak hűségéből - s ki mit szerez magának gátlástalanul? A szerzés bajnokai vagyunk, dűnnyögte magában Szalkai, s nem bánta. Így és csakis így lehet most ő itt az esztergomi érseki palotában, s ebből nem is enged soha. Mert más éppen így lépne a helyébe s taszítaná le őt a semmibe. - Kiről beszél konkrétan, nuncius úr, szívesen támogatnám magam is?

-Veszprém megyében, a Lövöld nevű faluban megszállott

szerzetesek írnak kódexeket Szent Mihály főangyal védőszárnyai alatt. És megismétlem: immáron ők is magyar nyelven. Karthauzi szerzetesek. Évek óta gyűjtik és leírják a magyarul szóló egyházi énekeket, prédikációkat, legendákat. Éppen most jelezték nekem, hogy összesen 104 prédikáció és 30 legenda szövegét összegezték. Azon kívül feljegyeztek egy szép templomi éneket Szent István királyról is. Felfoghatatlan érdem ez. Az önök egyszerű népe sok száz éve hallgatja a latin prédikációkat, amelyekből egyetlen szót sem ért, éneklí idegen nyelven az egyházi zsoltárokat, amelyek tartalma ismeretlen számára. És akkor megjelennek a szerzetesek, a szellem szerény szolgálói, és egész életüket annak szentelik, hogy felkutadják: szólnak-e és hogyan szólnak ezen igék magyarul. S ha megtalálták azokat, le is jegyzik, mert sejtik a könyv hatalmát, az új erőt: a közlést, amely eljuthat mindenkéhez, ha nem most, akkor majd holnap, s ha nem az apához, akkor majd külföldi tanulmányaiból hazatért fiához. Érsek úr, ez az igazi fejlődés, nem csak az új boltívek. Azokat tényleg lerombolhatja a török, mint ahogyan teszi is lent délen. A szellemet azonban nem irthatja ki - a mi keresztény szellemünk épül most új formákban ismeretlen, névtelen szerzetesek soha véget nem érő, soha ki nem húnyó szorgalma folytán. A Karthauzi Névtelen az önök örök fáklyája.

...

Tomori Pált ismét ágyhoz kötötte betegsége. Bács várából aggodva követte az elmúlt hetek eseményeit. Az ország nyugati felében, főleg Sopronban idegen egyház nézeteit hirdetik német földről érkező prédikátorok, s ebből nem is lehet más, mint ami lett: az előző év országgyűlési határozatai alapján égetnek

könyveket és prédikátorokat, tábortűz emberből. Jó lesz ez így s kinek? - Tomori elhessegette gondjait, van ennél fontosabb is. Mert íme, bomlik az ország védelmének fő ereje, a nemesség. A főurak addig győzködtek a királyt, hogy Lajos - bizonyára könnyű szívvel - engedett: újra kinevezte nádorrá Báthorit, a gyűlölt gróf újbóli megbízatását le is nyomták a köznemesség torkán a Rákosmezőn szeptemberben elkezdett országgyűlésen. S mi lett ebből? A köznemeselek többsége átkozódások közepette ott hagyta az országgyűlést, pedig nem akármekkora célokkal jött oda szeptemberben: véget akartak vetni a nyilvánvaló német befolyásnak, s el akarták érni a pénz aranytartalmának garantálását, a felelősök megbüntetését. Valamint visszaállítani súlyukat, létszámukat a királyi haditanácsban. S ha mindez megvan, szavazni ismét a hadiadóról - előtte nem, mert csalók kezére nem bízzák vagyonukat. S most újra nádor lett a legfőbb csaló! Milyen világ lesz itt? S vajon milyen kompromisszumok és megalkuvások eredménye, hogy a királyhoz feltétel nélkül hű Sárkány Ambrus szinte a semmiből lett országbíró? Egyáltalán, kik döntenek? Tomorihoz egy ilyen sötét órában jött meg a végső jelentés. Eddig is sejtette a hírekből, az erők felméréséből, a bekerített vár eleve kilátástalan helyzetéből, de most már nincs miben reménykedni.

Kállay János szőrényi bán kénytelen volt megadni magát Szőrény várában. Szőrény tehát elesett! Minden következményével együtt. Nándorfehérvártól keletre szabadon átjárható a déli ország. Tomori előtt megvillant a történelmi felelősség. Szőrény várát IV. Béla építtette erős várrá, ez volt az ország első kőből épült városa, s Béla király hozta létre a szőrényi bánságot is, mint katonai egységet a kunok elleni harcban. Az első szőrényi bán hatalma kiterjedt Havasalföldön az Olt folyóig. S most vége.

Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában megjelent albumai, könyvei

Gubcsi Lajos: Tomori Pál, érsek és vezér, 1523 – 13 ördögi év 10.kötet
<http://mek.oszk.hu/17900/17949>

Gubcsi Lajos: Kié a király? - Főúri ligák konca az ország, 1522 – 13 ördögi év, 9. kötet
<http://mek.oszk.hu/16500/16569>

Gubcsi Lajos: Elnémul a harang Nándorfehérváron, 1521 – 13 ördögi év, 8. kötet
<http://mek.oszk.hu/16400/16478>

Gubcsi Lajos: Szulejmán álma, 1520 – 13 ördögi év, 7. kötet
<http://mek.oszk.hu/16400/16403>

Gubcsi Lajos: A Habsburg-sas karmai, 1519 – 13 ördögi év, 6. kötet
<http://mek.oszk.hu/16400/16402>

Gubcsi Lajos: Kié az ország?, 1518 – 13 ördögi év, 5. kötet
<http://mek.oszk.hu/16300/16336/>

Gubcsi Lajos: Werbőczy vastörvényén nincs pecsét, 1517 - 13 ördögi év, 4. kötet
<http://mek.oszk.hu/16300/16302>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 - 13 ördögi év, 2. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 - 13 ördögi év 1. kötet
<http://mek.oszk.hu/12200/12297/>

Gubcsi Lajos: Ne kérj. Adj.
<http://mek.oszk.hu/23500/23578>

Gubcsi Lajos: Arcpillanatok – A Magyar Művészetért Arcképcsarnoka
<https://mek.oszk.hu/20600/20688>

Gubcsi Lajos: Kicsim gyere, fölmegyünk az égig
<https://mek.oszk.hu/19800/19829/>

Gubcsi Lajos: Ati ecsete – Gubcsi Attila hátrahagyott élete

<https://mek.oszk.hu/21000/21020/>

Gubcsi Lajos: ... a Kő marad... - Emlékeim Kő Pálról

<https://mek.oszk.hu/20800/20852/>

Gubcsi Lajos: Tánc a pokol tornácán - 13 ördögi év, 1514-1526 (megj. 2026)

<http://mek.oszk.hu/18600/18687>

Gubcsi Lajos: A pokolban Mohács, 1526 – 13 ördögi év, 13. kötet (megj. 2026)

<http://mek.oszk.hu/17900/17952>

Gubcsi Lajos: Magyar, törj magyarra, 1525 – 13 ördögi év, 12. kötet (megj. 2025)

<http://mek.oszk.hu/17900/17951>

Gubcsi Lajos: A Karthauzi Névtelen, 1524 – 13 ördögi év, 11. kötet (megj. 2024)

<http://mek.oszk.hu/17900/17950>

Gubcsi Lajos: Öreg szem (nem öregszem) – Július havi ciklus

<https://mek.oszk.hu/23700/23750>

Gubcsi Lajos: Hall még valaki?! - Június havi ciklus

<https://mek.oszk.hu/21700/21790/>

Gubcsi Lajos: Hajnal hasad hasad alatt – Május - havi ciklus

<https://mek.oszk.hu/20000/20035/>

Gubcsi Lajos: Április – havi ciklus

<http://mek.oszk.hu/18600/18631>

Gubcsi Lajos: Március - havi ciklus /

<http://mek.oszk.hu/17500/17501>

Gubcsi Lajos: Február - havi ciklus

<http://mek.oszk.hu/15000/15005>

Gubcsi Lajos: Január – havi ciklus

<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Krisztusi korban - Alleglória : 30 éves A Magyar Művészetért Díjrendszer

<http://mek.oszk.hu/17400/17494>

Gubcsi Lajos: Járdaszegély, árva szegény
<http://mek.oszk.hu/16400/16416/>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüzérek - Szociokrimi
<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom
<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig
<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték
<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Őseink, gyermekeink
<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék
<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hű szó, háborgó
<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény
<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010

<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT

<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten

<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG

<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből

<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben

<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)

<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék

<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe

<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...

<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény

<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István

<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék

<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja

<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből

<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala

<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtettél...

<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>

Gubcsi Lajos: Posztumusz – A Magyar Művészetért
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain - The Hungarian Reform 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006/>

Gubcsi Lajos: Rész a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

Gubcsi Lajos (szerk.): 1122 years - For the Homeland onto Death
<http://mek.oszk.hu/18600/18685>

Gubcsi Lajos (szerk.): 1122 év - A hazáért mindhalálíg
<http://mek.oszk.hu/18600/18686>

Gubcsi Lajos (szerk.): 1111 évvel ezelőtt - A 907-es pozsonyi csata

<http://mek.oszk.hu/18300/18399>

Gubcsi Lajos (szerk.): 1111 years ago - The Battle in Pressburg in 907

<http://mek.oszk.hu/18400/18400>

Gubcsi Lajos (szerk.): 1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin

<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

Gubcsi Lajos (szerk.): 1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében

<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

Gubcsi Lajos (szerk.): From the Noon Bell to the Lads of Pest

<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

Gubcsi Lajos (szerk.): A déli harangszótól a pesti srácokig

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada:

-I. rész:

https://www.youtube.com/watch?v=p-ES82MZh_0&t=473s

-II. rész:

<https://www.youtube.com/watch?v=FmZ79vtXH7c&t=58s>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)

<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>